

Bijlage bij brief Boerentoeekomst Woensdrecht d.d. 28 mei 2020

In onze eerste brief d.d. 16 november gaven we aan dat het stikstofprobleem voor ons bepaald niet uit de lucht kwam vallen maar dat we een welles-nietes discussie niet zinvol achtten. We stelden: Er is een probleem en dat moet opgelost worden en daar kunnen we maar beter gezamenlijk en zo snel mogelijk aan beginnen. Toekomst- en oplossingsgericht dus. In uw reactie d.d. 28 januari jl. kaart u echter een aantal zaken aan die we niet onbeantwoord kunnen laten.

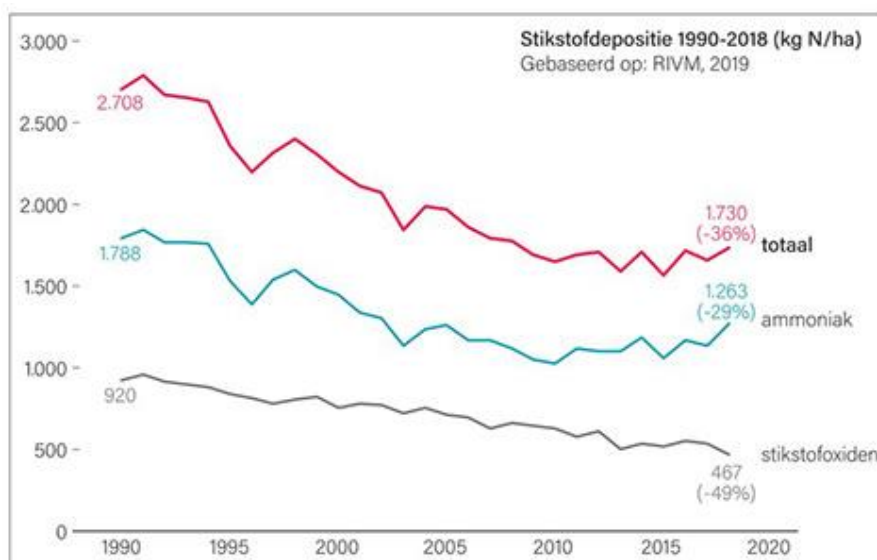
Landbouw niet de oorzaak?

U stelt dat de stikstofdepositie op de kwetsbare gebieden rond Woensdrecht (Brabantse Wal, Grenspark en Oosterschelde) voor het overgrote deel (80 – 90%) uit andere bronnen komt.

We zijn met u eens dat de situatie in de ZW-hoek, onder de rook van het Antwerps industrieel complex en de haven, niet ideaal is. Echter, zoals u weet gaat het bij de stikstofproblematiek om stikstofdioxiden (NO_x) en ammoniak (NH₃).

De stikstofdioxiden hebben vooral effect op de volksgezondheid en dan met name op luchtwegaandoeningen. Het betreft vooral de uitstoot van de industrie en het wegverkeer. Ze zijn in mindere mate verantwoordelijk voor de verzuring en bemesting van de natuurgebieden. Daarvoor is met name de concentratie van ammoniak verantwoordelijk en die komt vrijwel uitsluitend uit agrarische activiteiten.

Onderstaande grafiek (voor heel NL) laat spectaculaire dalingen zien. De afname van de stikstofoxiden (industrie en verkeer) zet door terwijl die van ammoniak sinds 2010 weer aanzienlijk toeneemt.



Figuur 4 (vervolg) - Stikstofdepositie 1990-2018; de depositie van stikstofoxiden is veel sneller gedaald dan die van ammoniak, de laatste is sinds 2010 weer aanzienlijk gestegen.

Bronnen

RIVM (2020). [Emissieregistratie](#). Cijfers 2017, geraadpleegd 2020.

RIVM (2019). [Stikstofdepositie, 1990-2018](#). Compendium voor de Leefomgeving.

TNO (2019). [Factsheet emissies en depositie van stikstof in Nederland](#).

Oenema, O., et al. (2019). [Factsheet stikstofbronnen](#). Wageningen University & Research.

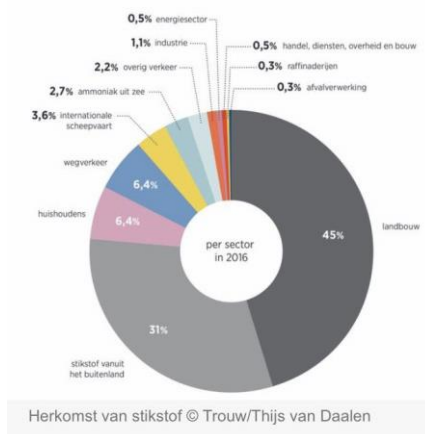
Gies, E., et al. (2019). [Memo Inzichten stikstofdepositie op natuur](#). Wageningen University & Research.

Juridisch probleem?

U constateert dat de stikstofcrisis eigenlijk geen milieuprobleem is (depositie en emissies dalen al jaren*) maar veeleer een juridisch probleem omdat economische activiteiten, uitgezonderd de landbouw, vergund zijn zonder beoordeling van de stikstofemissie.

Dit lijkt ons wel heel erg kort door de bocht maar als u bedoelt dat iedere sector beoordeeld moet worden op de stikstofuitstoot en een bijdrage moet leveren de NL-uitstoot te verminderen, zijn we het met u eens.

*) Bovenstaande grafiek bevestigt uw opmerking. Een hele prestatie maar helaas zet de ammoniakafname niet door en neemt sinds 2010 zelfs weer aanzienlijk toe. Cijfers van het RIVM laten voor dezelfde periode ook een enorme afname van de biodiversiteit zien, en dat is een ramp en wel degelijk een milieuprobleem. Voor alle duidelijkheid, daarvoor is de agrarische sector niet alleen verantwoordelijk, heel NL wilde en bleef maar groeien en groeien. De commissie Remkes concludeert dan ook: Niet alles kan. De BV Nederland zal keuzes moeten maken. Ook als alle sectoren beoordeeld en vergund zouden zijn blijft de uitstoot van de agrarische sector verreweg de grootste.



Ontwikkeling landbouw

U geeft aan dat de landbouw zich ontwikkeld heeft tot een sector waar veel landen met afgunst naar kijken en waar we als Nederlanders trots op mogen zijn.

De agrarische sector heeft zich inderdaad enorm ontwikkeld. Nadat aan de wens 'Nooit meer honger' was voldaan is de sector net als de industrie gaan exporteren. De focus lag decennialang op meer en goedkoper. Het acteren op de wereldmarkt leidde tot een enorme intensivering, innovatie en noodzakelijke groei. De gemiddelde Nederlander betaalt inderdaad maar een paar procent van zijn inkomen aan voedsel. Maar de noodzakelijke groei kent ook zwarte kanten. Zoals bijvoorbeeld antibioticaresistentie en een enorm mestoverschot met bijgevolg overbesteding fraude en vervuiling. De kosten die dat veroorzaakt betaalt de gemiddelde Nederlander op een andere manier.

Juridisch frustreren?

Kort samengevat stelt u dat de kritische depositiewaarde voor de Brabantse Wal altijd overschreden zal worden en dat het beheerplan of de natuur doeltypen aangepast moeten worden. U vraagt ons of we als natuurvereniging bereid zijn daarin stappen te zetten of dat we vasthouden aan onrealiseerbare stikstofdepositie en alle mogelijke ontwikkelingen in de gemeente Woensdrecht juridisch frustreren.

Wij vinden dit geen correcte en serieuze voorstelling van zaken en u overschat onze mogelijkheden in dit verband schromelijk. We nemen aan dat u toch weet dat alle regels gebaseerd zijn op EU-richtlijnen. Als er al iets zou moeten worden aangepast dan zal minister Schouten in Brussel te biecht moeten.

Als milieuvereniging proberen wij het milieu en de natuur een stem te geven op basis van de afgesproken regels. Wij worden graag zo vroeg mogelijk bij initiatieven betrokken. In dat stadium is het mogelijk mee te denken en mogelijke problemen te signaleren. Als dan uiteindelijk, op basis van de regels, toch bezwaar moet worden gemaakt is dat geen juridisch frustreren maar het gebruik maken van ons democratisch recht.